

A VIKÁR CSALÁD MAGYAR ÖRÖKSÉGE

Magyarországon vannak családok, melyeknek neve összeforrt egy-egy szakmával, területtel, és mint gyökere a fát, minőségi nemzeti létünket erősítik, táplálják. Ha a Zsolnay nevet említem például, mindenki a művészi kerámiára, ha Herendet, a porcelánkészítésre, ha Szervátiuszt, mindenki a szobrászatra gondol egyből, mert a tevékenységhez emblematisztikus társítjuk a nevet. Ilyen a Vikár név is, mely a népzenevel fonódott össze sorsszerűen és véglegesen.

Pedig **Vikár Béla** (1859-1945) nem is volt „szakmabéli”. Felsőfokú tanulmányokat a budapesti egyetemen folytatott magyar nyelv és irodalom szakon. 1889-ben fél évre az akkor Oroszországhoz tartozó Finnországba utazott a finn nyelv és néprajz tanulmányozása céljából, majd elsőként fordította le eredetiből a finn nemzeti eposzt, a Kalevalát. 1880-tól az országgyűlés gyorsírójának alkalmazta. 1921-es nyugdíjazásáig a Magyar Gyorsíró Egyesület tagjaként, majd elnökeként számtalan gyorsíró versenyt nyert. És mégis, ő volt az, aki 1896-ban, Európában elsőként felismerte, hogy a frissen kifejlesztett fonográf kiválóan használható a már akkor halványuló, visszaszorulóban lévő magyar népdalkincs megörökítésére. 1900-ban a Párizsi Világkiállításon megrendezett Etnográfiai Kongresszuson ismertette módszerét és eredményeit. A nemzetközi etnográfia is számon tartotta ettől kezdve, a Magyar Néprajzi Társaság titkára lett. Gyűjtései során mintegy hétezer dalt rögzített, nyomdokain pedig a „nagy generáció”, Bartók Béla, Kodály Zoltán és Lajtha László járt, akik nem csak a fonográfos gyűjtési technikát folytatták, de le is jegyezték felvételeit és beillesztették az általuk kialakított zenei rendszerezésekbe. Gyorsírásos népköltészeti lejegyzéseinek már kalandosabb sorsa volt: a 2. világháború bombatámadásai lakását megrongálták, bútorai, kéziratai eltűntek. A Tudományos Akadémia munkatársai még 1947-ben is vásároltak vissza a Teleki téri ócskapiacra gyorsírással készült Vikár-lejegyzéseket. Népzenei gyűjteményéről összefoglalást végül a Hagyományok Háza jelentetett meg 2006-ban, Sebő Ferenc szerkesztésében.

A név kötelez: **Vikár László**, bár csak távoli rokonsági viszonyban van a nagy előddel, Kodály szárnyai alatt szintén a népzeneudósi pályát választotta: az ötvenes-hatvanas években tizenhét megye 176 falujában 4471 népdalt gyűjtött. 1952-ben Kodály Zoltán küldte őt Karádra, ahol az általa elkezdett munkát folytatta. Szintén Kodály volt, aki végül tudományos életének nagy beteljesülése, a Volga vidéki finnugor és török népek zenéjének összegyűjtése és vizsgálata felé irányította. Vikár László azonban nemcsak az eredetileg Kodály által javasolt két nép, a cseremiszi és a csuvas zenéjét kutatta, hanem a környező népek (az egykori

Magna Hungaria területe) anyagait is gyűjteni kezdte. 300 faluban jártak, a cseremis és csuvas dalokon kívül jelentős mordvin, votják (udmurt), baskír és kazányi tatár anyagot is összegyűjtöttek. Ezek feldolgozása után derült ki, hogy a magyar népzene finnugor zenével való rokonságánál sokkal erősebb a török zenei elemekkel való kapcsolat. A sokéves kutatásról Vikár László több könyvet írt. Közben tanárként a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen nemzedékeket oktatott a népdal szeretetére és jelentőségére több évtizeden keresztül.

Vikár László felesége, **Forrai Katalin** (1926-2004) – akit Kodály az „óvoda professzorának nevezett” – évtizedeken át a magyar zenepedagógia nagyköveteként járta a világot, népszerűsítette a Kodály-módszert, illetve az annak alapján kidolgozott saját zenei nevelési rendszerét, amelynek középpontjában az óvodáskori fejlesztés, a zene, a mozgás és a játék összekapcsolása állt. Mesterének, Kodály Zoltánnak nyomdokain járva felismerte, hogy az ének, a zene a személyiségformálás, a legfontosabb emberi alapértékek közvetítésének egyik leghatásosabb eszköze. Kodály tanácsára a Magyar Népzene Tára anyagából számos zenepedagógiai műben fogalmazta meg ennek pedagógiai elméleti alapjait, s azt a széles módszertani eszköztárat, amellyel mindez megvalósítható. Szintén Kodály kérésére Weöres Sándorral és annak feleségével Kodály 333 olvasógyakorlatának közel 180 darabjához írtak szöveget. Az általa három és fél évtizeden át vezetett óvodai foglalkozásokat a Magyar Rádió hangarchívumában több száz órányi felvétel őrzi. Világszerte ismert, több nyelven megjelent munkája a „Zene az óvodában” című módszertani útmutató és dalgyűjtemény, valamint a Kodály koncepció hazai gyakorlatát bemutató videó-sorozat, melynek szerkesztője, szereplője volt. Magyarországon kívül az Egyesült Államokban, Ausztráliában, Japánban és Európa szinte valamennyi országában oktatott; tagja, vezetője lett nemzetközi zenei nevelési társaságoknak. Tanítványaira volt a legbüszkébb, akik ma is, Amerikától Ausztráliáig, tovább folytatják munkáját a magyar zenepedagógia nagyobb dicsőségére.

Sapientia sat – kényszerűen rövid laudációmban csak vázlatosan tudtam felsorolni mindazt a sok értéket, melyet a Vikár család tagjai a magyar nemzeti kultúra virágos asztalára helyeztek, és amit számon tartani, de legfőképpen használni, éltetni, szép kötelességünk. Mi, a későbbi generációk, ha napi munkánkban nem szívjuk magunkba mindazt, amit tőlük kaptunk, olyanok leszünk, mint az ördögszekér, melyet a globalizáció hideg szele görget céltalanul tova. És semmi más nem óv meg e sorstól bennünket, csak az a tudás, melyet magyar örökségnek nevezünk, és amelynek ők is ünnepi részesei.

Kelemen László